Andreas Morellius Bernae in Helvetia natus, anno aetatis suae decimo inchoata studia rei numariae et antiquitatis tam graecae quam romanae, indefesso labore ad finem vitae perduxit. In Galliam profectus, numophylacium regium in ordinem redigere est jussus; sed ob ingentem, quam pro labore petierat mercedem, et, ut quidam addunt, ob Calviniam, quam profitebatur, religionem exosus primario status ministro, Marquisio de Luvoner, publico carceri est inclusus, attamen eum, quem pro numophylacio regio susceperat laborem continuare permissus.

E carcere elapsus vel dimissus in germaniam Arnstadium ad Principem ibi commorantem pervenit, a quo perbenigne exceptus et Museo eiusdem serenissimi Principis praefectus, et antiquarii munere decoratus, tandem decima Aprilis die, Anno 1703, apoplexia tacty, mane mortuus est inventus in lectulo suo, relictis multis et, ut solebat ea tempestate fere solus poterat, doctissimis rei numaride monumentis, manu sua scriptis, quibus nil nisi ultima lima defuit.

Quod vulgavit specimen universae rei numariae, prodromi instar esse voluit Operis universalis numismatici, quod cogitaverat, cuique intulisset, quidquid per universam Europam in Museis a se perlustratis, latuisset. Opus sane immensum, cuius trecentae omnino tabulae aeneae, ante obitum Viri incomparabilis, jam erant incisae, quodque nisi mors intercessisset intra annos tres absolvisset.

Caeterum Morellio praeter litterarum studia, id erat prorsus singulare, quod obvios quosvis numos, incredibili manus dexteritate celerrime et fidelissime ipsemet delineare potuerit.

St.

J. Knauth ex auct Amp
f Pohle 25/6 1832 E. sgr. 0 d.

1

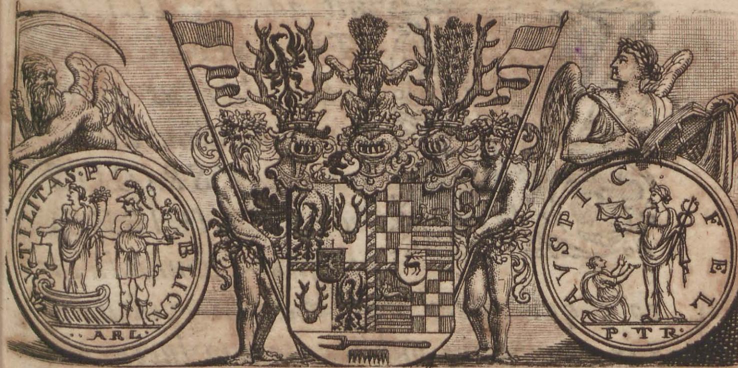
SPECIMEN
VNIVERSAE
REI NVMMARIAE
ANTIQVAE,

Quod
Litteratorum Reipublicæ
proponit

ANDREAS MORELLIVS,
Helvetio Bernas.

LIPSIAE,
APUD J. THOMAM FRITSCH.
ANNO MDC XCV.

ILLVSTRISSIMO
COMITI AC DOMINO
DOMINO
ANTONIO GVNTHERO,
E QVATVOR S.R.I. COMITIBVS
COMITI IN SCHWARZBVRG ET
HOHNSTEIN, DOMINO ARNSTADII,
SONDERSHVSAE, LEVTENBER-
GAE, LOHRAE ET KLETTEN-
BERG &c.

D. D. C. V.

ANDREAS MORELLIVS, Helvetio Bernas.

VEnit ad Te, ILLVSTRISSIME COMES, libellus antehac in Gallia editus, nunc AVSPICIIS Tuis FELICIBVS, postquam nonnulla in eo, quæ aliter constituenda videbantur, mutavi, publicæ iterum luci expositus; quam maiorem longe ac splendidiorem ab Illustrissimi Nominis Tui fulgore se consequuturum esse, haud vana spe concipit. Exiguus quidem is est, nec fortasse tanto Nomine, quod sibi præfigit, dignus: quia tamen SPECIMEN exhibet maioris operis, Tibi non ingrati futuri, simul debitæ meæ erga Te, DOMINE CLEMENTISSIME, observantiæ testificationem edit; gratiam Tuam & favorem, quo quidquid ad bonas litteras earumque studia, veterem autem cumprimis nummariam eruditam supellectilem pertinet, complecteris, sibi promittere audet.

Ingens sane patrocinium certumque præsidium sperare possunt hæc laboris suscepti rudimenta apud Te, MAECENATEM gratiosissimum; qui & antea me vix cognitum benigne evocasti e patria, & advenientem comiter ac liberaliter excepisti, & adhuc beneficiis, auctoritate, consilio, gratia denique ac modis omnibus foves, adiuvas & confirmas. Vt iam sileam, quod in transitu non dicendum, sed exquisita oratione prædicandum existimo, adeo augustum & copiosum Te instruxisse rariorum nummorum apparatum, in eoque augendo & maximis sumptibus amplificando indies adhuc occupari, ut & Græciæ λείψανα nummaria, & Romanarum opum reliquiæ, in triumphata nondum, tantum abest DEVICTA GERMANIA, tuisque in ea cimeliis & loculis, ΑΣΥΛΟΝ sibi reperisse videantur.

Hæc vero prisca eruditæ antiquitatis monumenta non oculis solum Tuis oblectationem pariunt, verum eorum quoque

magna quæ parata est ei exspectatio; quibus ut aliqua ex parte a me satisfiat, Deus Optimus Maximus opem rogandus est.

Tu modo, ILLVSTRISSIME COMES, *gratiosum favorem Tuum mihi conserva, & quod molior opus promovere consilio & auctoritate Tua, ut hactenus fecisti, perge: nam quod Tu probaveris, nemo erit qui improbare audeat; nemo, quod Tu laudaveris, vituperare sustinebit. Ego vero Tuo ornatus iudicio, Tua approbatione suffultus, magnique Nominis umbra protectus, alacrior insistam in suscepto consilio: sicque contendam implere exspectationem de me Tuam, aut etiam superare, ut nec me laboris mei, nec Te patrocinii Tui pœniteat. Dabam e museo nostro Arnstadiensi, Idibus Iuniis M DC XCV.*

SPECIMEN
VNIVERSÆ REI NVMMARIÆ ANTIQVÆ.

Quantus sit, erudite Lector, nummorum antiquorum usus, quantaque in omni eruditione illorum præstantia, testantur viri huius sæculi doctissimi; qui dum antiquitatis & historiarum investigationi incumbunt, nummorum ope plurima, ab Historicis perperam scripta rectius constituerunt, & neglecta ab interitu feliciter vindicarunt. Quod apud omnes quum sit in confesso, plurimi tamen difficultate eos comparandi deterrentur, ut opportunitate ad tractanda huius generis monumenta destituti, operam hanc prorsus abiiciant & negligant. Indies quidem e terræ visceribus

posuisse, Lectori minus forsan gratum futurum existimo.

Priores duæ tabellæ nummos exhibent maximi moduli, qui Italis vulgari lingua *Medaglioni* dicuntur; de quibus Vir clarissimus Jo. Vaillant in Præfatione præstantissimi operis, Numismata Rom. Imp. complexi, ita disserit; *Nummi qui dicuntur esse maximi moduli, tam rari sunt, ut ne Principes quidem viri, quantovis sumptu, perfectam ex iis seriem texere potuerint. Eiusmodi nummi mole, cælatura, raritate, cæteris longe superiores, non erant monetæ loco, ut cæteri omnes; sed, ut nunc fit, numerabantur inter numismata, quibus consignabantur res præclare gestæ, quæque amicis aut exteris munificentia Principis distribuebantur. Fuisse quidem id Augusto in more positum, testatur Svetonius, tempore Saturnalium. Rarissimi nihilominus sunt, qui eo imperante percussi habentur, nisi forte in Coloniis; ne enim plures Romæ cuderentur, obstitisse videtur Senatus, cui æreæ monetæ potestas, velut antiquæ libertatis umbra, relicta fuerat. Unde credo factum, ut duodecim Cæsarum tempore, eius ordinis seu nota, seu consensus, fere semper apponatur S. C. Quæ nota*

Æ TAB. I.

cerat, magno Serenissimi HEROIS administro & consiliorum principe Eberhardo Danckelmanno. Qua ratione etiam ac felici horum studiorum fato contigit, ut SERENISSIMVS ELECTOR pro innata erga litteras elegantiores, quas non amore solum & gratia, sed ingenio etiam complectitur, voluntate, munifica liberalitate institutum hoc meum & quod molior Opus prosequi, ac ut illud Sacratissimo eius Nomini consecratum in lucem prodiret, clementissime annuere voluerit. Quod memorandum proinde hic fuit, ut de illa MAXIMI PRINCIPIS beneficentia & magnanimitate litterato orbi constaret: ac ita benevolus Lector intelligat, quam Augustis ac secundis auspiciis ad hoc opus, ante complures annos in Gallia cœptum, in Germania auctoratus nunc fuerim; quantisque Mæcenatibus, ut nominatim, quæ supra de Illustrissimo Excellentissimoque COMITE DE SCHWARZBVRG, Domino meo clementissimo, iam adtigi, hic non repetam, adiutus: quorum proinde memoria religioso a me studio perpetuo coletur.

AVTO-

Æ TAB. II.

CENNALIA. Ergo hic Faustæ nummus etiam ad Decennalia vel Vicennalia Constantini referendus.

TABULA QVINTA.

TIberius CAESAR DIVI AVGusti Filius AVGVSTVS. Caput Tiberii Imperatoris laureatum.

— IMPerator CAESar TRAIANus AVGustus GERmanicus DACicus Pater Patriæ RESTituit. Livia insidens subsellio, dextra hastam, læva ramulum tenet.

Nota est Senatus in Liviam adulatio, quam quidem ægre tulit Tiberius, pessimus filius, sed dissimulans permisit. Hastam tenet tanquam Diva, & lauri ramus forsan istum denotat, quem prætervolans aquila, statim post Augusti nuptias, in Liviæ coniugis gremium demisit, & quum pangi eum placuisset, lauretum inde provenit, unde Cæsares triumphaturi laureas decerperent, sed quod novissimo Neronis anno radicitus exaruit, teste Suetonio init. Galbæ.

Merito autem principem hic num-

TAB. V.

est, & pristino splendori ex tot adversus Barbaros victoriis redditum. Proinde Porphyrius Optatianus etiam in Panegyrico de eo:

Aurea perpetuo restaurans sæcula mundo.

& Lampridius in Elagab. cap. ult. Diocletianum *aurei parentem sæculi* vocat. Nempe *quod optimum videri volunt sæculum, aureum appellant*, dicente Seneca epist. CXV. Plura reperies apud Tristanum Tom. I. p. 475. in Hadriano.

TABVLA SEXTA.

SEVERVS PIVS AVGustus. Caput Severi laureatum.

---SAECVLI FELICITAS. COS. III. Pater Patriæ. Mulier stans fruges repandit, læva cornucopiæ gestat cum duobus papaveris capitibus & spica: in imo quinque cernuntur figuræ, eas excepturæ.

Ex thesauro Oenipontano.

Diversimode SAECVLI FELICITAS in nummis Severi depingitur: in uno cum tribus capitibus, Juliæ, Caracallæ & Getæ, felicitatem Imperii tot successoribus

TAB. VI.

Pompeiopolis a Pompeio post piratas extinctos restaurata est, quæ prius *Soli* Σόλοι dicta. Rem hanc, & piraticum bellum, narrat Dio Lib. XXXVI. qui fol. 18. ex interpr. Xylandri & Leunclavii: *Vi superati* piratæ *postquam eius* (Pompeii) *bonitatem senserunt, promptissime se unusquisque eius fidei permisit. Ipse cum cæteris in rebus iis prospexit, tum, ne denuo paupertas eos ad flagitia impelleret, agros eos, quos desertos videbat, colendos, habitatasque urbes colonis indigentes tradidit. Itaque & aliæ urbes habitari coeptæ sunt, & quam POMPEIOPOLIM nominant, SOLI prius dictam, sitam in Ciliciæ ora, quam Tigranes vastaverat. Hæc ita gesta sunt Acilio & Pisone COSS.* id est, A. V. C. 687. Adde annos 229, in nummo expressos, prodibit A. V. C. 916. qui fuit tertius imperii M. Aurelii & L. Veri. Piratica ergo progenies Pompeiopolitani fuerunt: sed quum Philosophum cernerent Imperatorem, hoc nummo ostendere voluerunt, patrium solum etiam Philosophos, Poetas, & sapientes tulisse. Inprimis celebrantur in eo nati *Aratus* & *Chrysippus*: quorum ille scripsit Φαινόμενα & Διοσημεῖα, quibus adeo delectatus est Germanicus

ARGVMENTA EPISTOLARVM QVINQVE.

EZECHIEL SPANHEMIUS ANDREAE MORELLIO.

INscriptio, de qua abs me quæris, amicissime MORELLI, quæ exstat in aliquot Antonini Caracallæ nummis, eaque haud vulgaris, ΑCΚΛΗΠΙΑ CΩΤΗΡΕΙΑ ΙcΘ. ΠΤΘΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩC ΑΝΚΤΡΑC, nihil aliud innuit, quam, ut id continuo in limine citra ambages moneam, *Ludos* in honorem *Aesculapii Seruatoris*, ac inde etiam denominatos, illosque *Isthmicos* ac *Pythios*, ab Ancyranis factos aut renovatos; ad quam celebritatem indicandam, *Ancyræ*, Galatiæ, ut eadem ibi dicitur, *Metropoli*, signati sint pro more præclari id genus nummi. ΑCΚΛΗΠΙΑ nempe dicta Epidaurii huius Dei, immo *Ancyrani* festa, vel apud Pollucem legas, *Ἀσκληπιοῦ*, *Ἀσκληπίεια καὶ Ἀσκλήπια* lib. I. cap. I. n. 32. ac præterea in Inscriptioni-

Ancora enim ab *Ancyræ* conditore Gordii filio, si Græcis auctoribus fides, reperta: unde etiam urbi nomen, ac inde Ancora in Iovis æde ad perpetuam eius rei memoriam, tradente id utrumque Pausania in Atticis. pag. 8. adservata legitur. Nec obstat, quod non Galatiæ, sed Phrygiæ dicatur ibidem hæc *Ancyra*. Confusam enim subinde, ob utriusque regionis viciniam, & quod Phrygiæ partem occuparint iidem Galatæ, utramque *Ancyram*, iam ante e Strabone ac Stephano vidimus. Immo quod de reperta apud Ancyranos ancora tradit Pausanias, haud alteri *Ancyræ*, quam huic Galatiæ *Metropoli* tribuendum, vel fidem abunde faciet

hic nummus cum Ancora, ac præterea cum ludis solemnibus in eodem, sicuti in iis, quos supra expendimus, nummis, signatus, & præterea cum Græca itidem inscriptione, *Metropoleos Ancyræ:* quum altera illa, *oppidum* tantum *Phrygiæ*, seu πολίχνη Φρυγιακή, ab eodem Strabone vocetur. Sed de hisce insignibus *Ancyranorum* nummis hactenus. Dabam in ædibus Lutetiæ Parisiorum, V. Kal. Octob. cIↃ IↃcLXXXIII.

EPISTOLA ALTERA
AD EVNDEM.

AD alteram quod adtinet Inſcriptionem, de qua me itidem compellas, præſtantiſſime MORELLI, & quam præfert a te primum his diebus inſpectus inſignis Valeriani Imperatoris nummus a *Nyſæis* cuſus, tuoque beneficio mihi cognitus, ΘΕΟΓΑΜΙΑ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΑ ΝΥΣΑΕΩΝ, res quidem ſingularis, dignaque quæ in aliqua luce collocetur. Ad certa vero Feſtorum ſolemnia, iuxta illos, de quibus modo egimus, *Ancyranorum* nummos, hunc quoque referendum liquet abunde ex ipſa, quam vulgandam ſuſcepiſti, num-

mi icone, ſeu duobus palmæ ramis vaſi inſertis, ſacrorum id genus Agonum, ut aliunde notum, ac in ſuperiori ad te Epiſtola vidimus, præmio, ſolitoque etiam in veteribus nummis ſymbolo.

ΘΕΟΓΑΜΙΑ autem, Feſtum in honorem Proſerpinæ eiusque feralis connubii memoriam celebratum, ad nummi tui conſpectum, continuo, ut noſti, monueram: tale quid me olim legiſſe recordatus, eorumque veterum inſuper nummorum memor, in quibus ille huius Deæ raptus conſignatur. Id vero de Siculis nominatim, quorum vulgo gentilitium numen Proſerpina, clare docuit inſpectus mox a nobis Pollux Lib. I. cap. I. ſect. XXXII. ubi agit de Græcorum Feſtis, κόρης παρὰ Σικελιώταις ΘΕΟΓΑΜΙΑ καὶ ἀνθεσφόρεια, *Proſerpinæ apud Siculos Theogamia & Floralia.* Neque id fugiſſe diligentiſſimum Meurſium, libro de Græcia Feriata; immo hoc unum de eodem Feſto ibidem notantem poſtea animadverti, ubi conſulendi librum illum, quo hic loci hactenus carebam, facultas mihi ab eruditiſſimo Harduino, te internuntio, nunc eſt data. Neque plura adfert Caſtellanus in ſuo Heortologio, præterito

illam (Tulliana sunt hæc verba Lib. XIII. Epist. Fam. LXXVII. nusquam verius, quam huic tuo operi tribuenda) *BIBLIOTHECAM MVLTORVM NVMMORVM*, seu Thesaurum locupletissimum, nulla interposita longiori mora, nec sine magnis & secundis auspiciis, proferres in lucem, aliquæ meæ fuerint partes; inde autem iis, quæ de inexhaustis illius opibus, seu toto hoc studiorum genere, sunt a me dudum litteris prodita, lumen continuo maius accederet; immo fides in posterum certior, & luculenter eodem illo tuo opere testata comprobataque constaret. Dabam Berolini, Prid. Non. April. Anno æræ Dionysianæ cIↃ IↃc XCV.

EPISTOLA QVARTA
AD EVNDEM.

QVVM iam missionem a te mihi datam arbitrarer, MORELLI eximie, quam flagitare videbantur occupata iam aliis, iisque etiam litterariis laboribus, mea tempora; denuo me ad recolendas hasce, de quibus haud iniucunde nec indiligenter plane tecum iam egeram, antiquitates revocas. Dum enim selecti a te, seu verius sponte tibi oblati, quibus hoc Specimen tuum haud paullo ornatius in lucem prodiret, præclari quidam nummi: inde etiam factum, ut de nonnullis, quæ retrusa tibi in iis videbantur, te nunc quoque

tonini, eiusque nomine dictos, a Cyzicenis celebratos. Quod clarissime etiam evincunt inscripta in altero illo, quem memoravi, Byzantiorum, & cui geminus (ut hoc addam) exstat in Alexandro Severo Regiæ eiusdem Gazæ nummo, cum solitis etiam Agonum insignibus, ΑΝΤΩΝΕΙΝΙΑ CΕΒΑCΤΑ, & quæ itidem male ad *Antoniniana* nomen ab urbe Byzantio adsumptum, ut id iam vidit Harduinus, retulit Tristanus. Antonino vero Caracallæ, non Elagabalo, (quod Occonis fide, sed valde in tradendis Græcis nummis lubrica, contendit, ubi horum meminit, prior vir ille eruditus libro de Nummis Vrbium illustratis pag.104.& 269.) qui idem *Antonini*, ut notum, nomen tulit, adscribendos esse cum eosdem nummos a Byzantiis & Cyzicenis cusos, tum dicta eius nomine *Antoniniana* certamina, illorum nummorum, quos vidimus haud semel, adspectus abunde comprobat. Hæc autem singula, immo quæcunque huius generis in disceptationem subinde veniunt; dum confusi haud semel ob nominum communionem, aut aliquam vultus similitudinem, quæ *Antoninorum* aut *Valeriani* etiam nomina præferunt, nummi, ac unde minus in ea-

dem penu exercitatis fraus sæpe facta; eadem, inquam, plene in tua illa locupletissima veterum nummorum Bibliotheca elucidata & adserta deinceps prostabunt. De qua cæteroquin, & opportune ad ea, quæ hac aut superioribus ad te Epistolis iam adtigimus vel enarravimus, illud demum addam Venusini Vatis,

I nunc ARGENTVM, & marmor vetus,
AERAQVE, ac ARTES
Suspice.

Vale, mi MORELLI, &, quod unum iam palmarium, ac rite pieque a te nobisque exorandum superest, adsit propitia præclaris tuis destinationibus, ac inde litterarum gloriæ & incrementis, summi Numinis benignitas. Dabam Berolini IV. Calend. Mai. Anno Aeræ Christianæ cIↃ IↃcxcv.